

bijenteelt

verschijnt maandelijks • jaargang 3 • dec. 1967 - 12

**maandblad van de bijhoudersbonden a.b.t.b., i.l.t.b. en n.c.b.
en de vereniging tot bevordering der bijenteelt in nederland**

Fusie ver en schoon . . .

*Ik ween om fusie, in de knop
[gebroken
En voor de ochtend van haar
[bloei vergaan,
Om handen, vol vertrouwen
[toegestoken,
Maar niemand nam de hand des
[andren aan.*

*De fusie kwam en is weer.
[heengegaan.
Wij hebben veel en vruchteloos
[gesproken.
De fusie bleek een schone
[droom, een waan.
Elk is weer in zijn eenzaamheid
[gedoken.*

*De fusie was als dromen in de
[nacht
Die, na een eindloos heil van
[éne stond
Bij 't eerste dageraad voor
[immer vloën,*

*Als morgenrood, als bleke
[starrenpracht,
Iets liefs, dat men verloor en
[niet meer vond,
Als alles wat héél ver is en
héél schoon . . .*

Met excuses aan Willem Kloos.

Afscheid . . .

Wat ons blad betreft

moeten we helaas afscheid nemen van de lezers van de Zuidelijke Bonden. Maar: u kunt zich als verspreid lid van onze vereniging laten inschrijven en dan ontvangt u gratis het Groentje, dat in januari weer gaat verschijnen.

Contributie f 9,50.

Ons gironummer hiervoor: 84 68 01.

Geef u uw postadres zeer duidelijk op?

Wat de aangename relatie betreft

die het Bijenhuis te Wageningen met tal van leden van de Zuidelijke Bonden heeft: we hopen die ook in de toekomst te bestendigen. U weet het: onze doelstelling is niet om winst te maken maar om de imkersbelangen zo goed mogelijk te dienen. Onze prijslijst 1968 ligt voor u klaar. Van uw besturen mochten we die niet bij dit nummer insluiten, maar een briefkaartje en overmorgen hebt u deze verboden lectuur in huis.

Onze afdelingsbesturen

denken er wel aan, dat de adressen voor het januarinumnummer van het Groentje in december moeten worden klaargemaakt en dat we dus gaarne hun ledenlijst spoedig ontvangen?

Onze beste wensen

aan alle imkers voor goede feestdagen, voor een goed uiteinde van 1967 en voor een gelukkig en voorspoedig 1968 voor u allen persoonlijk, voor uw huisgenoten en voor uw bijen.

GOEDE DINGEN

BIJENHUIS - WAGENINGEN

TEL. 08370-2863 - GIRO 823276

Ook al gaat het maandblad uiteen . . . , „Boxtel” blijft haar contacten met imkers in heel Nederland onderhouden.

„Boxtel” kan U — in welke plaats dan ook — helpen aan zeer goede kunstraat.

Deze kunstraat wordt al jaren gemaakt van dubbel geraffineerde bijenwas en is in kwaliteit nog nimmer overtroffen.

„Boxtel” kan U ook imkersartikelen leveren, zoveel U maar wilt. Naast de eenmalige pot, kunnen wij U ook een zeer fraaie bokaal leveren.

Ons bouw pakket spaarkast is een unicum,

een nog niet gekende kwaliteit.

„Boxtel” is ten alle tijde bereid honing van goede kwaliteit van de imkers te kopen tegen een vastgestelde prijs.

„Boxtel” koopt ook U was en betaalt hiervoor steeds een zo hoog mogelijke prijs. De verhoogde wasprijzen zijn ook nog geldig in december. Wacht niet langer, een prijsdaling is niet uitgesloten.

„Boxtel” stuurt U op verzoek gaarne een prijscourant voor kunstraat en imkersartikelen. Wij wensen U tenslotte prettige kerstdagen en een voorspoedige jaarwisseling.

n.v. Honingzemerij „HET ZUIDEN”

BOXTEL - Postbus 2 - Tel. 04106-2360

BIJENTEELT

Maandblad van de Bijenhoudersbond van de L.L.T.B., de Bijenhoudersbond van de N.C.B., de Imkersbond van de A.B.T.B. en de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland.

*

Redactie:

P. A. M. van Dongen, Ravelijn 4, Steenberg en R. P. W. Assink, Enschede; J. Beyer, ningen (eindredacteur).

*

Redactiecommissie:

W. Assink, Enschede; J. Beyer, Heerlen; P. L. Lammers, Oss en H. G. Maagendans, Arnhem.

*

Adviseur:

De rijksbijenconsulent.

*

Advertenties en Spoorblijfsjes:

N.V. van Maastricht en Verhoeven, Oude Kraan 16, Arnhem.

*

Verschijndag:

De eerste woensdag van de maand.

*

Inzending kopij:

Vóór de 19e der maand.

Nieuwe leden,
adreswijzigingen,
abonnementen,
bestuurszaken enz.:

Voor de A.B.T.B.:
Imkersbond A.B.T.B.,
Postbus 129, Arnhem.

Voor de L.L.T.B.:
Bijenhoudersbond L.L.T.B.,
Klompstraat 21, Heerlen.

Voor de N.C.B.:
Bijenhoudersbond N.C.B.,
Spoorlaan 50, Tilburg.

Voor de Vereniging tot
Bevordering der Bijenteelt:
Bijenhuis, Wageningen.

Afscheid . . .

Dit is het laatste nummer van het gezamenlijke blad van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland en de drie Zuidelijke Bonden.

Drie jaar geleden hebben we het „Groentje” en het „Geeltje” samengevoegd als eerste stap op de weg naar fusie onzer vier organisaties. Die fusie is niet tot stand gekomen.

Het ligt niet op de weg van ons als redacteurs om een beschouwing te wijden aan de oorzaken van het mislukken der fusie-pogingen. Het zou ook niet fair zijn dat te doen. Lezers, die het niet eens zouden zijn met onze uiteenzetting, zouden daar in een volgend nummer niet hun mening tegenover kunnen stellen, omdat dat volgende nummer niet verschijnt.

Ons beider taak is niet gemakkelijk geweest.

Wij hebben ernaar gestreefd ons buiten de fusie-besprekingen te houden. Die besprekingen werden gevoerd in de besloten kring van de daartoe gemachtigde bestuurders. Wij vonden het niet juist, deze besprekingen te doorkruisen door die naar de kolommen van ons blad te verleggen.

Een door beide onderhandelden partijen in gezamenlijk overleg opgestelde verklaring zouden we uiteraard met vreugde hebben begroet en opgenomen, maar de besprekingen hebben klaarblijkelijk het uitgeven van een of meer van dergelijke verklaringen niet mogelijk gemaakt.

Met het grootste genoegen hebben we enige artikelen geplaatst, waarin leden hun wens naar fusie tot uitdrukking brachten en waarin naar voren werd gebracht wat ons verenigt en niet

wat ons gescheiden houdt.

Wij stellen met vreugde en voldoening vast, dat de beide redacteurs op voortreffelijke wijze en in de geest van wederzijds vertrouwen en begrip hebben kunnen samenwerken.

En nu is dan het ogenblik gekomen, waarop wij met weemoed in het hart afscheid moeten nemen van onze lezers.

Wij weten, dat wij het niet iedereen naar de zin hebben kunnen maken. Wij hebben zelf van het begin af een open oog gehad voor de aan de uitgifte van een gezamenlijk blad verbonden bezwaren, maar wij hebben die aanvaard in de verwachting, dat die van tijdelijke aard zouden zijn. Ze zijn inderdaad van tijdelijke aard geweest, maar op een andere wijze dan wij hadden gehoopt.

Wij willen nog een woord van hartelijke dank spreken aan het adres van onze medewerkers. De stroom van hun bijdragen heeft niet steeds zo rijkkelijk gevloeid als we wel wensten, maar dat maakt onze erkentelijkheid aan allen, die ons hun bijdragen leverden, alleen maar groter.

Volgend jaar zal dus een deel van onze lezers weer het „Groentje” en een ander deel weer het „Geeltje” in de brievenbus vinden.

Wij nemen afscheid van u allen met het aanbieden van onze beste wensen aan alle imkers en hun gezinnen en aan alle organisaties en hun besturen voor een goed en gezegend jaar 1968.

P. A. M. van Dongen
R. P. Groenveld

Zwermen lokken

In het decembernummer van 1966 schreef Jékavé in de Jaagkieps iets over het „IJzerkruid der Bijen”, met de gekneusde bladeren waarvan men bijenzwermen zou kunnen lokken.

In het maartnummer van dit jaar plaatsen we een berichtje van Mevrouw Schavemaker-van der Hut, die het mogelijk achtte, dat het hier ging om een plantje, dat *Sideritis montana* heet.

Uw redactie heeft daarna contact opgenomen met een bekend plantkundige, die alles wat we ervan weten met belangstelling heeft gelezen, maar die ons niet verder kon helpen.

Dat het onderwerp onze lezers niet heeft losgelaten blijkt uit de volgende berichten, die we opnemen om dit onderwerp voorlopig af te sluiten, maar toch ook wel een beetje in de hoop, dat een van de lezers ons mogelijk toch nog op het spoor kan brengen van dit „wonderkruid der bijen”.

De Heer N. Spelbrink te Hilversum schrijft: Bij het naslaan van het Kruidenboek van de Eerw. Broeder Aloysius genaamd „De troost der zieken” ontdekte ik de volgende beschrijving:

IJZERKRUID.

Verbena officinalis

Fam. *Verbenaceae*

IJzerkruid is een kruidachtige, overblijvende plant met violette bloempjes, die aan het uiteinde der stengels een dunne aar vormen.

De stengel bereikt een hoogte van 70-80 cm en is vierkant; de langwerpige blaadjes zijn ruwbehaard, diep en onregelmatig gezaaid, en kruiswijze geplaatst. De stengels zijn zeer hard en laten zich moeilijk tot poeder wrijven; vandaar misschien de naam van IJZERKRUID. Men vindt het langs wegen en op onbebouwde gronden; het bloeit van juni tot oktober.

Het sap is samentrekkend, bitter. Het aftreksel bevat 10-12 gram per ½ liter kokend water en wordt aanbevolen bij krampen, milt-, lever- en nierziekten. In wijn genomen, heeft het meer kracht.

IJzerkruid, als thee gedronken, verdrijft de koorts. Het gedroogde kruid, met veel water overgoten en samengestampt, legt men om de keel ter genezing der hevigste heesheid en hoofdpijn, terwijl men dan tevens een weinig van de thee drinkt.

Mondverzweringen en losse tanden genezen door meermalen de mond met deze thee te spoelen. Het afkooksel is verder een krachtig middel tegen

migraine, leverziekte, geelzucht, kolieken, borstziekten en chronische hoest. Gebruik: 1 tas per dag.

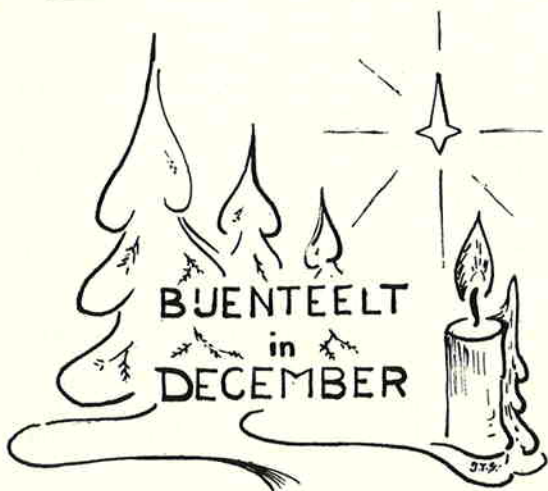
Broeder Aloysius is enige jaren geleden gestorven. Het klooster waar hij verbleef, bevindt zich in Heerlen. Volgens informaties moet zijn kruidentuin nog bestaan en kunnen diverse kruiden nog besteld worden voor zieken, maar dan in gedroogde toestand.

Mogelijk is er een lezer in Limburg, die dit spoor kan volgen?

Een lezer uit Zuid Limburg haakt in op de mededeling dat het plantje oorspronkelijk in de Karpaten werd gebruikt en omdat de Karpaten een enorm lang gebergte zijn, vraagt hij naar de juiste plaats. Hem moeten we tot onze spijt mededelen, dat de imker, die het kruid gebruikte om zijn zwermen te lokken, het zaad of de knollen of bollen meebracht uit een naburige grote stad en het is dus helemaal niet zeker, dat het plantje in de Karpaten inheems was of is. Wat zijn vader meebracht beschrijft hij als „graine noire”, dus als zwarte zaadkorrels.

Deze hadden de grootte van tafelluitjes. We vragen ons af of het misschien bolletjes of knolletjes geweest zijn? Na het zaaien „sous chassie”, dus onder glas, bereikten de planten eind mei, dus in de zwermtijd waarin ze gebruikt moesten worden, een hoogte van 50 tot 60 cm. De plant had feuilles dentelées, dus getande bladeren.

We hopen, dat de spoorzoekers onder onze lezers aan de hand van bovenstaande gegevens op het spoor van de geheimzinnige plant komen. Ze behoeft dus niet inheems te zijn geweest in Zuid-Oost Europa. Waarschijnlijk kwam ze daar zelfs niet in het wild voor maar was het een cultuurgewas. De door Mevrouw Schavemaker genoemde *Sideritis* is een klein eenjarig plantje dat wel niet zulke grote zaden zal hebben en ook geen bollen of knollen. Ook de *Verbena*'s schijnen wel uitgeschakeld te kunnen worden. Het zullen vooral de grootte en de kleur van de „zaden” of bolletjes of knolletjes zijn die de plantkundigen onder onze lezers op een idee kunnen brengen. G.

Decembermaand, feestmaand en laatste maand van het jaar. Drukke gezellige dagen; het duurt nog maar even en we zitten midden in de Kersttijd. Deze keer is de Kersttijd voor ons een aanknopingspunt om weer eens uw aandacht op verschillende facetten van uw hobby te vestigen.

Hoe onze levensbeschouwing ook is, de Kersttijd speelt in ieders leven een rol. En denken we hieraan, dan gaan de gedachten al gauw even uit naar het Christendom. Het Christendom dat op de wordingsgeschiedenis van de bijenteelt in onze regio's van grote invloed is geweest.

De Christenen gingen vroeger b.v. in de Kerstnacht naar de bijenstal om met het oor tegen de korf gedrukt de bijen te horen zingen.

Niet alleen de bijen zelf, maar ook hun producten speelden in het kerkelijk leven een grote rol.

Veel was werd gebruikt in de vorm van kaarsen bij de Katholieke erediensten.

Alleen al de hoofdkerk van Wittenberg had maar liefst 30.000 pond was per jaar nodig.

Hoeveel bijenvolken moesten er wel niet gehouden worden om dit kwantum te leveren! Bij verhuur van kerkelijke gronden werd de pachter dan ook vaak verplicht bijen te houden.

De was werd dus veel gebruikt voor kerkdiensten, de honing werd beschouwd als een Goddelijke gave. Misschien oneerbiedig gezegd: Men kreeg ook iets terug. En de honing was (is) goed voor alles, „want het is een edel sap des hemelschen dauws”, aldus Jacob Cats.

En zie, zo zijn we al ongeveer 370 jaar terug in de geschiedenis gedoken. De wintertijd geeft ook u

de gelegenheid dat te doen, o.a. met behulp van de Bijenbibliotheek van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland.

Een studie van de invloeden van de bijenteelt op de cultuur en maatschappij in de loop der jaren is enorm boeiend. Men komt dan beroemde personen tegen als Aristoteles, Pieter Bruegel de Oude, Cats, Swammerdam en von Frisch, om er slechts enkele te noemen.

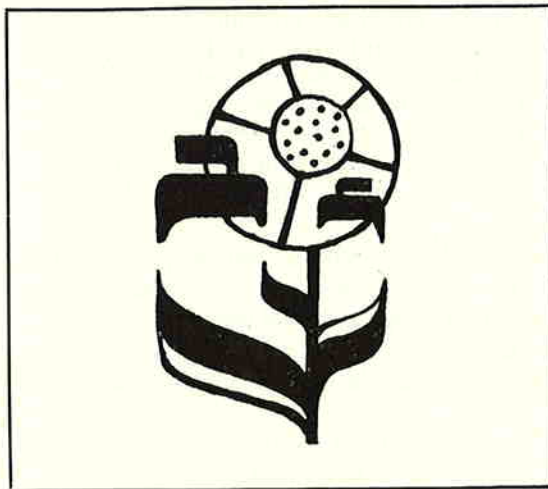
Al lezend kan men zich langzamerhand een beeld vormen van de maatschappelijke toestanden, juist door de plaats van de bijenteelt hierin in een bepaalde periode. En dan blijkt weer dat er veel is veranderd. Alleen al wanneer we de prijs van een bijenvolk — drie Gulden — met de prijs van een koe — vijf Gulden — vergelijken (uit: Das Bayerland), zien we de grote veranderingen.

Het bestuderen van meningen en adviezen van vroegere imkers en schrijvers (we maken welbewust deze scheiding) kan ons opwekken tot hernieuwd onderzoeken en experimenteren. De aangeprezen middeltjes zullen wel niet helemaal uit de lucht gegrepen zijn. Ons blijft de vraag hoe de oorspronkelijke versie is; wat de kern van de zaak is. Ter illustratie van het bovenstaande de oorsprong van een bekend gebruik. Het slaan op pannen en deksels, het imiteren van de donder.

Jacob Cats zegt hierover: „wanneer de bieën zwarmen/ worden zij niet verstroijt als men op een bekken klinkt/ maer houden haer omtrent het geluid”.

Verskillende mensen hechten nog altijd waarde aan dit gezegde. De oorsprong van dit gebruik moet echter gezocht worden in het waarschuwen van de burens wanneer in de bebouwde kom een zwerm de woning verliet.

Ter overdenking slechts twee adviezen van Vader

Cats die hij in zijn — Bie-Boek — $\pm$ 1660 geeft, een boek dat is „gemaakt volgens de wetten der natuer en natuerlijke zaeken” :

1. Bie-korven geven: *staande* meer zwermen; *liggende* drie keer zoveel honing. (Legt u de kast op de kant?)
2. „Wanneer men de bieën met klaveren be-rookt/worden zij verquikt en lustig tot den arbeid”. (zullen we deze doping ook eens proberen ?)

We zouden nog even terugkomen op het feit dat veel imkers in de Kerstnacht naar de „logie” (stal) gingen om de bijen de komst van het Kerst-kind te horen viëren. De „vrolijke tonen” van de bijen worden nu verklaard door het gezoem dat veroorzaakt worden door trillingen waardoor de tros onrustig wordt. En is het niet zo, dat de waarneming sterk wordt beïnvloed door het denken, waardoor we meer klanken menen op te vangen dan mogelijk is ?

Met een sneltreinvaart gaan we terug naar 1967, het kan nog. De Kersttijd en de jaarwisseling vragen onze aandacht. We gaan weer nadenken over de vraag wie we een Kerst- of Nieuwjaarskaart zullen sturen. Dit verschijnsel, het versturen van wenskaarten willen we nader beschouwen.

Steeds meer mensen gaan er toe over hun eigen kaarten te ontwerpen en te vervaardigen. We zien een kunstzinnige activering, die mogelijk wordt gemaakt door meer vrije tijd en een beter contact met kunst-uitingen, vooral via het medium T.V. Ook wij imkers, — gewone mensen met een ongewone hobby, — kunnen aan deze vorm van creatief werken meedoen. Juist onze hobby biedt vele elementen die voor verwerken in een wenskaart in aanmerking komen. Bijvoorbeeld: de celvorm, het bijenlichaam, bijen bloem, korf, kast.

Ter illustratie onze Kerst- en Nieuwjaarskaart 1966. Op eenvoudige wijze kunt u in vrij korte tijd een behoorlijk aantal kaarten vervaardigen. Daartoe beschrijven we een techniek die direct een goed resultaat kan geven, nl. *De linoleumdruk*. We nemen een stukje linoleum van het gewenste formaat. Door met gudsjes gedeelten weg te steken ontstaan er vlakken die wel en die niet met inkt worden bedekt wanneer we met een roller inkt opbrengen. Na het opbrengen van de inkt leggen we de geïnkte kant op het te bedrukken papier. Even stevig aandrukken, en de kaart is klaar.

Enkele technische wenken over het afdrukken :

1. We moeten werken met grote vlakken. Nauwe spleetjes lopen gauw vol met inkt.
2. Letters en cijfers moeten in spiegelschrift worden aangebracht om een goede afdruk te krijgen.
3. In de handel zijn speciale lino-mesjes. Een bekend merk is Tiff ($\pm$ f 2,75).

4. De inkt moet opgebracht worden met een speciale roller. Kosten f 3,— tot f 5,—. Zo'n roller is wel te maken wanneer men een stuk gladde rubberslang neemt en deze een kern geeft van hout, dit om voldoende stevigheid aan de rol te geven. Om de inkt gelijkmatig op de rol te brengen kan men het best de rol op een met inkt bedekte glasplaat inrollen.
5. Gebruik tubetjes lino-inkt op waterbasis. Eventuele vlekken zijn dan gemakkelijk weg te wassen uit uw kleding. Kosten per tube: 75 cent. Een tube bevat voldoende inkt voor 75 kaarten.
6. Heeft u geen pers, lijm dan de linoleumsnede op een plankje; op deze manier wordt de druk beter verdeeld, zodat de afdruk beter wordt.

Met deze wenken zult u wel aan de slag kunnen. De hierbijgaande voorbeelden, verschillend in stijl, dienen niet om slaafs nagevolgd te worden. Ze willen slechts oppervlakkig enige mogelijkheden tonen. Een eigen ontwerp zal veel meer voldoening geven.

Zullen de kaarten van imkers van de diverse verenigingen van elkaar verschillen? Welnee. Imkers zijn imkers. En waarom dan nog die vele verenigingen van bijenhouders. Het gaat ons toch om de bevordering van de bijenteelt en om een optimaal beleven van onze mooie hobby? Veel vragen, waarop ik tot besluit van mijn serie artikelen graag één antwoord wens, nl.: Zo spoedig mogelijk één grote vereniging, waarin alle Nederlandse imkers zijn verenigd.

Jaap Smit.

Naschrift.

De heer J. van Stiphout te Heerlen las in ons vorige artikel dat de koolmees in het Saksisch niet voor niets biemees wordt genoemd. Hij deelt mede, dat in Tilburg en omstreken de koolmees ook biemees genoemd wordt en elders in Nederland bijmees en bij-biter.

Federatievergadering

DER KATHOLIEKE BONDEN.

Op 11 november werd vergaderd te Roermond.

De Imkersdag te Valkenburg sloot met een voordelig saldo van f 367,72. De Imkersdag 1968 wordt georganiseerd door de A.B.T.B. De grote deelname wijst op een behoefte en men zal voortgaan elk jaar een imkersdag te organiseren. Mogelijk is er naast deze „imkersdag — voor-de-gezelligheid” tevens behoefte voor een imkersstudiedag in Teach-in-vorm.

In het algemeen wordt het betreurd, dat de fusiebesprekingen vastgelopen zijn. Het eigen maandblad wordt weer voorbereid.

Behoudens uitzondering vindt men geen aanleiding om verhoging van de huurprijzen van bijenvolken vóór te staan. Ook niet om de huurprijs van korf en kast gelijk te maken. De investering in een kast is veel hoger en de volken kunnen vooral in de zomer sterker zijn.

Men streeft naar een korter besteltermijn van de bijensuiker. Bij te laat bestellen zal deze aanmerkelijk duurder worden. Voor 1968 wordt een lagere suikerprijs verwacht. De wasprijzen zijn stijgende. Aan de verzekering te Bostel werd een hogere bijenschade gemeld dan gebruikelijk.

Met het uitspreken van het uitdrukkelijke verlangen de vriendschappelijke samenwerking met andere organisaties voort te zetten werd de vergadering besloten. Pam.

De Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland geeft in 1968 weer haar Maandschrift voor Bijenteelt, het „Groentje” uit. Het verschijnt de eerste woensdag van de maand.

Redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. Inzending bijdragen vóór de 10e der maand.

Advertenties en speurbijtes eveneens vóór de 10e der maand, maar rechtstreeks aan de drukker: N.V. van Mastrigt & Verhoeven, Oude Kraan 16 te Arnhem.

Advertenties en speurbijtes waarin honing wordt gevraagd of aangeboden of honingsprijslijsten worden beschikbaar gesteld worden alleen geplaatst als duidelijk blijkt of het Nederlandse of buitenlandse honing betreft.

Adresveranderingen vóór de 10e der maand aan Bijenhuis, Wageningen. Als een adresverandering later binnenkomt, gaat het volgende nummer nog naar het oude adres.

Door de Federatie der Katholieke Bijenhoudersbonden zal met ingang van 1 januari 1968 weer een eigen „Maandblad voor Bijenteelt” worden uitgegeven.

Nieuwe leden en Abonnementen voor het A.B.T.B.-gebied:

Imkersbond A.B.T.B. Postbus 129 Arnhem voor het L.L.T.B.-gebied:

Bijenhoudersbond L.L.T.B. Klompstraat 21, Heerlen.

Voor het N.C.B.-gebied:

Bijenhoudersbond N.C.B. Spoorlaan 350, Tilburg.

Verschijndag: Eerste woensdag van de maand.

Inzenden kopij: Vóór de 10e der maand de eerste keer dus vóór 10 december).

Bijenpark BRULLEMAN - Breukelen

ZANDPAD 42a telefoon 03462-1303 — Giro 377905

Het was een goed honingjaar, veel geoogst van onze 300 volken, zodoende kunnen wij U volop leveren tegen zeer geschikte prijzen. Ons bijenpark bestaat reeds 71 jaar; vanaf 1910 (zie het oktober-

nummer van dat jaar) behalen wij steeds de eerste en ereprijzen met onze honing.

U bent dus verzekerd bij ons het allerbeste te kopen.

Klaverhoning f 1,85 per kg,

Linde f 2,—, Fruit f 2,05, Boekweit f 1,80 accacia f 2,60.

Bij deze honing, flacons met schroefdeksel voor 10 cent.

Verzending ook naar België en Duitsland.

UIT DE JAAGKIEPS

Geven van een koningin

In het Franse tijdschrift Abeilles et Fleurs 1966/7 vinden wij weer eens een methode om een koningin te geven die voor 100% zekerheid geeft.

In genoemd blad schrijft Triondafil over een Russische methode als volgt: 's Avonds, 4 à 6 uur nadat men de oude koningin heeft weggenomen, zet men de jonge koningin in een glas lauwwater tot op het moment dat zij zich niet meer bewegen kan.

Dan plaatst men haar op de vliegplank. Hier zal zij zich kalm en vermoeid voortslepen en zullen de bijen haar naar het vlieggat leiden.

Men schrijft de goede uitslag toe aan het feit dat het bad de eigen geur van de koningen wegneemt en aan haar rustig optreden.

En in het Duitse blad Westfälische Bienenzeitung 1966/9 beschrijft Teske zijn methode, hij hecht veel waarde aan de koninginnestof. Hij doet de jonge koningin in een glas met honingwater, daarin vermoet zij zich en zal meer koninginnestof afgeven. Dat zal na ongeveer 10 minuten plaats vinden.

De koningin wordt op de vliegplank gezet en zal door het moerloze volk worden aangenomen.

Bij 28 gevallen ging geen moeder verloren en het gelukte zelfs een darrebroedig volk te helpen.

Eerst stormen bij het plaatsen van de koningin enige bijen op haar af, belikken haar en nemen dan haar koninginnestof op. Dan zal de koningin omgeven van haar hofstoet de kast binnen gaan.

Nosema en de Krainer bij

De nosema bedreigt de bijenteelt. In tal van landen kan men artikelen over deze ziekte vinden. Zo ook in de Rheinische Bienenzeitung 1966/7 een groot artikel: Nosema gezien door een praktische imker.

Op een vraag of het bijenras schuldig is aan de verspreiding van deze ziekte het volgende:

In deze bewering zit iets waars. Maar ook in vroeger tijden zijn gehele standen ten gronde gegaan. Maar daar men van deze ziekte weinig wist werd de oorzaak aan andere factoren en ziekten (roer) toegeschreven.

Maar het is een vastgesteld feit dat op standen met gemengde rassen (rasvolken, kruising en bastaarden) de zuivere Krainervolken het meest getroffen werden en het meest de nadelige gevolgen ondervonden. Hoe komt dat? Volgens de schrijver van het artikel is de Krainer bij niet de inheemse bij, ten gevolge waarvan zij zich niet aan het klimaat heeft aangepast.

Hoe lang blijft een koningin brontstig?

Over de duur van de brontstijd zijn de meningen verschillend. Janscha Wenen (1741-1774) zegt dat koninginnen die drie weken oud zijn, niet meer bevrucht worden, zij zullen dikwijls niet meer paren.

Hüber (1750-1830) schrijft dat koninginnen die 21 dagen oud zijn, niet meer bevrucht worden.

Baron v. Berlepsch schrijft (1862) dat een koningin van 30 dagen bevrucht werd en in 1864 was dat het geval met een koningin van 36 dagen.

De verzorger van maand-aanwijziging in het Duitse blad Der Imkerfreund 1966/6 zegt dat er wel koninginnen zijn die langer dan 3 weken brontstig blijven, maar dat dit uitzonderingen zijn.

Packages in Rusland

In de V.S. en Canada worden door sommige imkers de bijen gedood in het najaar. Men bevolkt dan in het voorjaar de kasten met „packages” (naakte volken). Door deze methode spaart men de kosten voor de inwintering uit. Duizenden packages worden dan vanuit de zuidelijke staten naar het noorden verzonden.

In Frankrijk wil men iets dergelijks doen met packages uit Noord Afrika. Maar hier zullen de bijen niet afgemaakt worden.

Ook in Rusland gaat men met packages werken. De naakte volken komen hier uit de Kaukasus. In het noorden van Rusland en Siberië ontwikkelen de bijenvolken zich traag. Gebleken is dat men met packages in 1963 62 kg honing en 0.82 kg was geoogst werden.

De opbrengst kan nog groter worden als men de naakte volken per vliegtuig vervoert in plaats van per trein.

Aangeraden wordt om 2 weken voor het einde van de dracht de koningin weg te nemen en na beëindiging van de dracht de bijen te gebruiken om

bijengift en koninklijk voedsel te maken.
(Die Biene 1966/7).

Inwintering

In een uit het Russische blad Pchelovodstvo overgenomen artikel, staat dat de volken met veel jonge bijen de winter moeten ingaan, maar daar deze bijen een zeer groot aandeel in het opslaan van de winter-voorraad hadden, moet de imker ervoor zorgen, dat deze bijen zich laat in het najaar kunnen reinigen, en dat zo laat als mogelijk.

Een Rus gaat als volgt te werk: Op een zonnige dag geeft hij zijn bijen een lauwwarme suikerstroop (1 op 1) vroeg in de morgen. Om zo veel mogelijk bijen in staat te stellen om hun aandeel van de stroop te krijgen, doet hij deze in ledige ramen, die vlak tegen de tros komen te hangen.

Na 1 à 2 uur stijgt de temperatuur in de kasten en maken de bijen een mooie reinigingsvlucht. Hij deed dit eens op 22 november 1963 bij een temperatuur van 5 graden in de schaduw. De volken waren in het voorjaar zeer sterk.

De Franse imker die dit bericht in La Belgique Apicole 1965/12 aanhaalt zegt dat men in het zuiden van Frankrijk het zelfde resultaat kan bereiken door in het midden van november de kasten te openen, de kussens te verwijderen zodat de zon de plankjes die de ramen bedekken, kan verwarmen.

Lachgas

In Frankrijk gebruikt men ook ammoniumnitraat bij de behandeling van bijenvolken. In de Gazette Apicole 1966/1 geeft Alin Caillas enige raadgevingen.

In de eerste plaats raadt hij aan om zuivere ammonium te gebruiken. Door hiervan iets in de brandende beroker te doen, ontstaat bij een verwarming tot 185 graden lachgas. Maar bij hogere verhitting ontstaan giftige gassen. Hij ontraadt om in plaats van zuivere ammoniumnitraat kunstmest van dit preparaat te gebruiken, hoewel veel voordeliger in gebruik.

Proeven hebben uitgewezen dat bijen met dit middel behandeld, korter leven en wel het kortst bij gebruik van nitraat afkomstig uit kunstmest.

Ook het herhaald gebruikt is van invloed: na 4 keer behandeld met een tussenruimte van 2 dagen werd het leven der bijen verkort tot 2 weken, tegen een normaal leven van 6 weken.

Schotse-humor

Moppen over schoonmoeders en verstrooide professoren vindt men niet meer in tijdschriften. Dit

is nog wel het geval met Schotten en hun zuinigheid. Uit een consumentenblad nam de Westfäl. Bienenzeitung 1966/10 het volgende over :

Een Schot geeft zijn zoon Mac een kruik en zegt hem hiermede naar de winkel van Phil Stone te gaan om deze kruik met 2 kg honing te laten vullen. Hij gaf de jongen geen geld, wel aanwijzingen hoe te handelen.

In de winkel zet Mac de kruik op de toonbank zeggende: Goeden dag, de groeten van vader met het verzoek 2 kg honing in de kruik te doen.

Stone nam de kruik en woog 2 kg honing af. Hij plaatste de kruik voor Mac en zei dat kost 9 shilling 3 pence.

Okee, zegt Mac, vader komt eerstdaags langs om te betalen. Je vader ken ik, zegt de winkelier, nam de kruik van Mac over en ledigde deze in het honing vat. Hij gaf de ledige kruik aan Mac terug met de opmerking: Je vader krijgt niets meer op de pof, zeg hem dat maar.

Mac hield de kruik schuin tegen het licht, keek er lang in en zei toen grijnzend Vader heeft gelijk, er zit nog genoeg honing in voor vanavond op het brood.
Jékavé.

GEVRAAGD: voor studiedoeleinden alle mogelijke bijenteeltliteratuur, o.a. jaargangen van diverse bijenteeltorganen (maandbladen). Zomede oude en nieuwe bijenboeken in het Nederlands, Duits en Engels.

Ook krantenknipsels, bijenfoto's en proefschriften uit binnen- en buitenland worden gezocht.

In het bijzonder de volgende bijenteeltorganen: M. v. Bijenteelt van voor 1920, Sint-Ambrosius, Vlaamse Imkersbond, Onze Bijen, Bijennieuws, De Carnica, De Imker en de Praktische Imker; alsmede diverse buitenlandse bijenteeltorganen.

Heeft u gratis bijenteeltliteratuur beschikbaar, zend het mij dan ongefrankeerd toe ! !

Brieven met een duidelijke omschrijving en opgave van de verlangde prijs aan :

A. P. POSTHUMUS

PRIVÉ LABORATORIUM VOOR BIJEN
EN BIJENTEELT ONDERZOEK.

Schulpweg 216, Rotterdam-23.

Bovenstaande vraag staat de laatste tijd in het middelpunt onze belangstelling. Wij gaven reeds de door een gevormde mening „gekleurde” opvattingen van enige imkers in voorgaande nummers van ons blad. In Die Biene van augustus schenkt Dr. Dreher van het bijeninstituut te Mayen opnieuw aandacht aan deze vraag. Wij nemen zijn artikel gaarne over omdat hij tracht de voor- en nadelen van de verschillende werkwijzen onbevooroordeeld tegen elkaar af te wegen.

De laatste jaren worden er steeds meer discussies gevoerd over de ruimte, die het bijenvolk moet hebben tijdens de afzonderlijke ontwikkelingsperiodes in de loop van het jaar. Daarbij worden meningen geuit, die met elkaar in tegenspraak zijn. De een geeft na het einde van de dracht en na de honinggoogst de bijen meteen een flinke portie voer. Anderen beginnen op dat ogenblik met het langzame drijfvoeren. (Met de imkers, die in de drachtloze nazomer in het geheel niets of te laat iets ondernemen, behoeven we ons hier niet bezig te houden; zij zijn in ieder geval fout.)

De een beveelt ons aan om in de nazomer de honingramen te verwijderen, opdat er geen voer in opgeborgen wordt. De ander pleit voor drijfvoeren met opgezette honingkamer. De derde beveelt ons aan de honingkamers op de volken te laten staan en het koninginrooster weg te nemen, opdat de volken in de honingkamer kunnen broeden.

In de winter beperkt de een het aantal raten, waar de bijen op zitten, anderen laten alle ramen in de kast, voor zover het de broedkamerramen betreft. Nummer drie overwintert zijn volken op meer dan één bak zonder koninginrooster.

De een laat zijn volken onbeperkt broeden. De anderen beperken de broedaanzet min of meer ingrijpend tijdens de vroege en de voorzomerdracht.

Dit artikel houdt zich bezig met al deze tegenstrijdige meningen. Het lijkt dus nodig, de uiteenlopende opvattingen tegen elkaar af te wegen.

Want ongetwijfeld liggen deze zaken niet zo eenvoudig dat de ene mening absoluut juist en de andere volkomen onjuist is. Zowel voor als tegen elk dezer opvattingen is wel iets te zeggen. Het komt erop aan, de voor- en nadelen onder verschillende milieuomstandigheden zakelijk tegen elkaar af te wegen en de gunstigste weg te kiezen.

In de natuur is de nestruimte van het bijenvolk het hele jaar door even groot. Het heeft dus in de winter net zo'n grote woonruimte als in de zomer.

Toch moeten we dit niet verkeerd interpreteren: de behoefte aan woonruimte van een volk is slechts zo groot als de bijen werkelijk bezetten. In de zomer bezetten de bijen een zeer grote ruimte en een zeer grote raatoppervlakte; in de winter is de door de bijen bezette ruimte zeer klein. Die ruimte is dan te vergelijken met een groot huis, waarvan de bewoners zich tegen de koude beschermen door zich in een kleine ruimte terug te trekken. Bij stijging van de temperatuur verspreiden ze zich weer over het hele huis.

Ongetwijfeld hebben de bijen een instinkt, een „zin” voor de grootte van hun nestholte, voor hun „inwendige” levensruimte. (Als „uitwendige” levensruimte beschouw ik hun vliegbereik.) Fysiologisch gezien is er hier geen sprake van een „ruimte-zin”. Overigens kan er geen twijfel over bestaan, dat een grote ruimte de bijen sterker tot broeden en groeien aanzet als een kleine ruimte, die in de zomer het zwermen, de deling van het volk, bevordert en in de nazomer tot versterkt of voortijdig afstoten van bijen voert. Maar laten wij de bovengenoemde strijdfragen eens afzonderlijk bekijken.

Na het einde van de dracht nemen wij onze volken de honing af. Ongetwijfeld is dit een zwaar grijp tegen de levenswetten van het volk. Van nature is het bijenvolk erop ingericht na het einde van de dracht „vet” te zijn, dus rijkelijke voorraden te bezitten.

Deze voorraden stellen het bijenvolk in staat:

- a. om een voldoende groot aantal goed gevoede winterbijen te produceren,
- b. de winter te overleven en
- c. de voorjaarsontwikkeling zover voort te zetten dat de aansluiting aan de nieuwe dracht verzekerd is. Bij onvoldoende voedselvoorraad kan de levensdraad op een bepaald tijdstip, meestal in het voorjaar, afknappen.

Als nu de imker na het einde van de dracht een

volk zijn „spek” afneemt. meent hij ten onrechte dat dat niet zo erg is zolang er geen uitgesproken voedselgebrek optreedt. Hij vergelijkt het bijenvolk al te gemakkelijk met de motor van een auto, die zijn volle vermogen behoudt tot de laatste druppel benzine verbruikt is.

Met het bijenvolk ligt het anders: als levend organisme bezit het een zeker instinkt voor de grootte van zijn voorraden. In het bijzonder de fijngevoelige Carnica-bijen reageren opvallend op het plotselinge verlies van hun oogst: het broeden wordt sterk beperkt, de darren worden verdreven enz. De normale opbouw van het volk wordt daarvoor verstoord of zelfs verhinderd.

Wat doet de imker daartegen? De laatste vijftien of twintig jaar is hij er langzamerhand toe overgegaan zijn volken in de nazomer te drijfvoeren. Als de nood aan de man kwam heeft hij zelfs na het afnemen van de honing de strook voer boven in de broedraten met een paar liter voer „bijgetankt”.

Meestal deed hij dat met tegenzin. Bovendien koesterde hij de hoop, dat er in de nazomer toch nog dracht zou komen. (In de Duitse bergstreken komt dat eens in de zoveel jaar voor. Red.) Als de imker de leeggeslingerde voerramen aan zijn volken terug geeft, weet hij ook, dat de bijen daarin het gevoerde suikerwater gaan opbergen. Als hij blijft drijfvoeren, komt ook dat voedsel voor een deel in de honingkamers terecht. Het strekt onze imkers tot eer, dat zij zich hierover zorgen maken en dat ze aan de kwaliteit van hun honing denken.

We kunnen deze zaak van alle kanten bekijken, maar een in alle opzichten bevredigende oplossing is, bij de bedrijfswijzen die wij toepassen, niet te vinden. De imkers, die met stapelkasten werken (simplex, spaarkast), hebben het in dit geval nog het gemakkelijkst.

In dit dilemma wordt nu het volgende voorgesteld: men neemt het koninginnerooster weg en men laat het volk zijn broed en honingkamer houden. Na het slingeren begint men direct met het voeren.

Het volk kan zoveel broed aanzetten als het wil. Een eventuele nazomerdracht wordt onder de suikerkrans opgeborgen en dat kan voor het volk alleen maar voor voordeel zijn. De imker maakt dus geen aanspraak op deze late oogst. Wat de grootte van de beschikbare ruimte betreft en ook wat de voedselvoorziening betreft, blijft het volk in zijn natuurlijke toestand verkeren. Het ondervindt geen onderbreking in zijn opbouw tot wintervolk. Dit heeft een betere broedaanzet tot gevolg. Er worden nog veel jonge bijen voortgebracht, waarvoor rijkelijk ruimte voorhanden is. Deze jonge bijen worden niet bij de gebruikelijke voeding in september „afgewerkt”. Het wintervoer is immers groten-deels toe bereid door de zomerdrachtbijen.

Deze gezichtspunten zijn niet nieuw. De Langstroth-imkers in de USA waren de eersten, die het vraagstuk in dit licht zagen. Ze zagen in de zomer wel niet af van het gebruik van een koninginnerooster, maar ze lieten de volken in principe zitten en broeden op twee bakken. Daarmee bereikten zij de beste resultaten. De imker Hohenheim hield zich ook aan dit principe, maar hij liet het koninginnerooster tussen broed- en honingkamer weg.

Bij stapelkasten (simplex, spaarkast) is het principe van de dubbele broedkamer betrekkelijk eenvoudig te verwerklijken. In achterbehandelingskasten is dat moeilijker. Hier hebben de kasten gewoonlijk slechts twee verdiepingen. De afstanden tussen de raten in de boven- en onderbak zijn daar vrij groot. Het gevaar bestaat, dat de koningin niet van de ene ruimte naar de andere trekt en dat er te weinig gebroed wordt. Dat kan alleen worden vermeden, als de bijen klimraten bouwen en de imker deze niet verwijderd. Die klimraten werden reeds gebouwd tijdens de dracht en het voeren.

Het uittrekken van de raten en de controle van het volk wordt door deze klimaatjes niet gemakkelijker. Overigens gaat men echter bij deze wijze van nazomer-behandeling ongetwijfeld met zo groot mogelijke volken het koude jaargetijde in. Nu komt de winter. Volgens de oude opvatting was het het beste, het bijenvolk in de winter slechts zoveel ruimte te laten als nodig is voor het onderbrengen van de wintertros en de voedselvoorraad.

Het volk zou hierdoor zo warm mogelijk zitten en dat zou een besparing van voedsel betekenen. Nu heb ik er sedert 1966 al meermalen op gewezen, dat in onze meestal zachte winters de warme overwintering alleen maar een nadeel is. Ook is de besparing van voedsel bij lange na niet zo groot als ons de bijenfysici hebben voorgerekend. Zij maakten de fout, dat ze alleen maar de wanden van de kast als warmteisolatie zagen en dat ze de isolerende werking van de „huidbijen” van het wintervolk verwaarloosden. Als gevolg hiervan werd de voedselbesparing door sterk isolerende kastwanden sterk overschat. In werkelijkheid is die voedselbesparing veel geringer al was dat in jaren van voedselschaarste toch van belang. Bij de tegenwoordige suikervoorziening en de prijsverhouding honing/suiker heeft deze voedselbesparing vrijwel niets te betekenen. Dat het overwinteren van de volken in grote kasten voordeliger is, hebben overigens ook de Tsjechische onderzoekers vastgesteld en reeds in de 50er jaren (Svoboda). Door het instituut te Mayen werd dit in 1960 door middel van proeven gecontroleerd. Daarbij kwamen evenwel ook nadelen tevoorschijn: in de onderste bak kwamen vrij veel beschimmelde raten voor.

Dat is bij deze wijze van overwinteren geen nieuw verschijnsel en in de USA voorkomt men dit door in de bovenste bak luchtgaten te maken, hoewel

het voedselgebruik daardoor wel groter zal worden. In ieder geval kan men zich in een goed imkers-bedrijf geen groot verlies aan raten door schimmel veroorloven.

We moeten ook aandacht schenken aan de afstand tussen de raten in de onderbak en de bovenbak in het koude jaargetijde. Als b.v. in een koude winter de bijentros in tweeën wordt gedeeld of als het volk, het voedsel volgend, niet van de onderste bak in de bovenste kan komen, dan zijn verliezen van een deel van het volk of van het hele volk niet te vermijden. Gelukkig hebben we zulke winters hier slechts af en toe. Men moet er echter rekening mee houden. In dit geval zijn onbeschadigde klim-bruggetjes in voldoende hoeveelheid onvoorwaardelijk nodig.

Overigens willen we er de nadruk op leggen, dat het overwinteren op twee bakken vooral voordelig is doordat de bijen dan betrekkelijk koud zitten.

Het voorkomt, dat de bijen ontijdig beginnen met hun broedaanzet. De grote afstand tussen het volk en het vliegkat vertraagt ook de broedaanzet. Als sterke volken dan wat later met broeden beginnen, ontwikkelen ze zich toch snel. Hierdoor zijn ze tegen ziekten als nosema, amoëbe enz. uiterst weerstandskrachtig.

Volgens de oude opvattingen ontwikkelt een volk zich in het voorjaar het beste, als het op zo weinig mogelijk raten, warm en goed in het voer wordt gehouden. Dit ervaringsfeit is ook nu nog geldig als men even sterke volken vergelijkt van de tijd van de bloei van de wilgekatjes af. Maar we mogen ook zeggen, dat een groot volk, dat ruim en koel zit en goed met voedsel verzorgd is, zich in de regel nog beter ontwikkelt dan een warm en op weinig raten ingewikkeld middelmatig volk of reservevolk.

Moeilijker komt de zaak te liggen gedurende het verdere voorjaar en in de zomer. Een volk op twee bakken zonder koninginrooster legt zijn broednest eerst aan in de bovenste bak, onder en tussen de voedselvoorraden. Het moet nu zijn broednest naar onderen uitbreiden. De ervaring leert, dat de koninginnen in de meeste gevallen niet graag de ruimte tussen de bovenste en onderste ramen overschrijden. In de regel doen dat onder onze dracht-verhoudingen alleen vruchtbare koninginnen in sterk tot broeden geneigde volken. Zelfs als een sterke dracht het bovenste broednest beperkt, blijft de koningin nog „met één been” in de bovenste bak, d.w.z. ze broedt in beide bakken.

De imker in stapelkasten (simplex, spaarkast) heeft niet zulke grote afstanden tussen onder- en bovenbak. In zulke kasten gaat de koningin gemakkelijker naar beneden. Desondanks bedient de imker in stapelkasten zich van alle mogelijke kneepjes om de overgang van de ene bak naar de

andere voor de koningin aantrekkelijker te maken.

Een verder probleem is de samenhang tussen de broed-activiteiten van het volk en de honinggoogst.

Hoe sterker een volk gedurende een dracht broedt, des te kleiner is de voorraad, die in de honingkamer wordt opgeslagen. Toch kan het wel lonend zijn dat een volk sterk in het broed komt; maar alleen als volgens de 40-dagen-regel er later nog een grote dracht komt, waarin de grote massa der werkbijen met rente op rente datgene terugbrengst, wat het opkweken van al die werksters aan honing heeft gekost. (40-dagen-regel: na 40 dagen levert een eitje een vliegbij. Red.) Daarom is zo'n onbeperkte broedaanzet alleen dáár lonend, waar men in de zomer op een zekere en rijke dracht kan rekenen. Waar dat niet het geval is, is altijd nog de oude grondstelling van kracht, die het broeden tijdens de voorjaars- en voorzomerdracht beperkt om toch nog iets in de slinger te krijgen.

In aansluiting hierop een eigen waarneming van het jaar 1966. De voorjaarsdracht op fruit, paardbloem en koolzaad was in Mayen zeer goed, de voorzomerdracht (framboos) ging er nog mee door. Toen midden juni de zomerdracht begon, begon er ook een periode van slecht weer waardoor er geen verdere dracht meer was. De stapelkasten broedden in het voorjaar sterker dan de van achteren behandelbare kasten en gaven daardoor een zichtbaar geringere honinggoogst. Als de zomerdracht langer geduurd had, dan waren de vroeg geteelde werkbijen nog in de gelegenheid geweest honing te halen en dan waren de opbrengstverhoudingen wellicht net andersom geweest. Dit bevestigt de ervaring, dat de imker de broedaanzet destemee moet beperken naarmate zijn dracht vroeger valt en dat hij des te sterker kan laten broeden naarmate er nog latere drachten te verwachten zijn. Het bedenkelijke punt van deze bedrijfsvoering lijkt mij hierin te liggen: de zorgzame imker geeft zijn volken in de nazomer en de herfst rijkelijk voer om voorbereid te zijn op alle mogelijkheden van ons wisselvallige klimaat.

Bij het begin van de voorjaarsdracht en bij het opzetten van de honingkamers hebben de volken dan nog meer of minder grote reserves aan wintervoedsel in de broedruimte. Dat is opzichzelf niet zo tragisch, want we mogen aannemen, dat ondanks de opgezette honingkamer verreweg het grootste deel van die wintervoorraad voor en na wordt verbruikt. Anders liggen de zaken echter bij volken, die op twee broedbakken worden overwinterd.

Hier is het wintervoer in de bovenste bak opgeslagen. Deze bovenste bak, die bij het begin van de dracht nog meer of minder grote voorraden bevat, wordt dan honingkamer. Het kan niet uitblijven, dat dan het wintervoedsel mee geslingerd

wordt. Dat heeft niet alleen een vermindering van de kwaliteit van de honing tot gevolg, de imker krijgt ook een verkeerde indruk van de opbrengst.

Dat er in dit geval ook nog broed zit in de te slingeren raten is niet zo erg al kan dat broed bij het oogsten zeer lastig zijn. De juistheid van de inwintering op twee bakken is door de voorstanders daarvan dan ook niet bewezen. Voor de imker, die van de ene dracht naar de andere reist, is de inwintering op twee bakken zonder twijfel juist.

Men moet er echter voor oppassen dit aan te bevelen bij de imkers, die hun bijen thuis houden, die onder belangrijk minder gunstige omstandigheden en met niet op elkaar volgende drachten werken. Maar hierop hoop ik nog terug te komen.

(Wij vestigen er de aandacht op, dat Dr. Dreher werkt in een streek, waar men vrijwel uitsluitend

werkt met van achteren behandelbare kasten met een broed- en een honingruimte, die niet — zoals bij de simplex- en spaarkast- vergroot kan worden.

Het gevaar dat men suiker door zijn honing krijgt kan bij ons worden ondervangen, door een bak met lege raten *boven* het broednest te plaatsen.

Redactie.)

Samenvattend kan ik zeggen, dat de overwintering en het laten broeden op twee bakken een aantal belangrijke voordelen heeft. Jammer genoeg is deze methode echter niet vrij van nadelen, in het bijzonder bij van achteren behandelbare kasten.

Door het besprokene toe te passen op zijn eigen omstandigheden en door zorgvuldig afwegen van de voor- en nadelen, kan de imker beslissen welke weg voor hem de beste is.

De Mijziekte in Limburg

Ter verdediging van zijn methode van mijziektebestrijding gaf Ir. Mommers op de Katholieke Federatie vergadering te Roermond een globaal overzicht van de stand.

In 1952 werd het eerste geval geconstateerd. In 1962 waren er 51 besmette standen. 20 van de 64 gemeenten mochten nog reizen. Tot 1966 nam het aantal besmette standen af tot 3, het aantal gemeenten dat mocht reizen nam toe tot 51. Het aantal volken in Limburg neemt sterk toe, gezien het aantal monsters dat in 1967 getrokken werd.

Het resultaat is bemoedigend, maar nog niet afgesloten. Er was geen uitbreiding van de ziekte ten N. van Echt. Het reisverbod zit veel Limburgers hoog. Met de methode van onderzoek en bestrijding is men het in het algemeen wel eens.

Men meent, dat men in Hessen (D) dezelfde resultaten behaalde met een soepeler reisverbod, hetgeen door de Rijksbijenteeltconsulent bestreden wordt.

Voor een leek, die de slagen krijgt te incasseren is het wel eens moeilijk zich over te geven aan de behandeling door een specialist die wel eens onbegrijpelijk hard kan zijn. Beiden, leek en specialist, vechten voor het welzijn van de zieke. Logisch, dat men de specialist de meeste kans geeft de overwinning te behalen. Samenwerking van beiden maakt de kans op genezing nog groter. Als de Limburgers overtuigd willen zijn van het medeleven van ons (ziekenbezoekers), geloof ik, (gezien de bovenvermelde resultaten) dat we bij het afscheid moeten adviseren: „Bijt nog even op je tanden”.

Al is dit gemakkelijker gezegd dan gedaan. Pam.

Gewetensonderzoek van een Imker

Heb ik in 1967 mijn best gedaan en mijn bijen goed verzorgd? In het voorjaar ben ik begonnen met 23 volken. Deze heb ik eerst naar de wilg gebracht en daarna verenigd tot 10 honingvolken en 3 zesramers. De honingvolken gingen naar het fruit en brachten f 150,— mee. Twee reservevolken bezochten de aardbeienkassen en verdien-den f 105,—. Met de 10 honingvolken enkele weken op het wittekoolzaad. Resultaat 150 pond. Hierna met deze volken naar de frambozen. Na 4 weken 250 pond geslingerd. Aantal volken uitgebreid door vegers tot ca. 25.

Nu naar de klaver en de braam. Bij thuiskomst van vakantie 350 pond te slingeren. Nog even de zeeaster goedendag zeggen met als resultaat 250 pond (klaverhoning?).

Het aantal volken inmiddels uitgebreid tot 15 hoofdvolken en 16 6- of 8 ramers. Vergat haast te vermelden, dat twee vegers op de augurken nog even f 100,— bijeenveegden.

Nee collega's, geen pocherij, tenminste niet zo bedoeld. Een aansporing voor u om te reizen en uw bijen goed te verzorgen. Ze belonen dat als het weer maar even meewerkt.

De volken hadden permanent de beschikking over droge suiker op de dekplank (met verhoogde randen). Bij dracht keken ze daar niet naar om. Bij slecht weer werd ze iets bevochtigd. Het kostte me over al die volken ong. 50 kg suiker.

Gereisd werd met een aanhangwagen achter de auto met plaats voor 10 volken op de bodem. Zonodig kon tweehoog geladen worden.

Laten we bescheiden blijven en zeggen: „Mijn bijen hebben het uitstekend gedaan”. Pam.

BIJENTEELT

Uit de thans geldende rijksvoorschriften stippen wij de volgende belangrijke punten aan :

Toelatingseis.

Cursussen voor beginners: geen toelatingseisen. Cursussen voor gevorderden: cursus voor beginners. Voor hen, die reeds in ander verband bijenteelt-onderwijs ontvingen kan, na overleg met de betrokken Inspecteur van het Landbouwonderwijs, van deze eis worden afgeweken.

Minimum aantal deelnemers.

Het minimum aantal leerlingen bedraagt 10. Voor praktijklessen wordt de cursus gesplitst bij meer dan 14 deelnemers.

Duur de cursussen.

De cursussen voor beginners en voor gevorderden omvatten ieder 34 lesuren, t.w. 16 lessen van 2 uur plus een eindles c.q. examen.

Lesgeld.

f 10,— voor een cursus van 34 uur.

Leermiddelen.

Voor leer- en hulpmiddelen kan op grond van gespecificeerde aanvraag een bedrag van ten hoogste f 50,— worden toegekend.

Salaris.

De beloning van de leerkracht bedraagt f 11,85 per lesuur plus f 12,— hoofdtoelage plus f 55,25 voor administratiekosten.

Leerplan.

Voor beide soorten cursussen is een leerplan gepubliceerd.

Examen en diploma.

Aan het eind van de cursus voor beginners wordt een eindles (geen examen) gehouden onder toezicht van de Inspecteur of diens gemachtigde. Aan de daarvoor in aanmerking komende leerlingen kan een getuigschrift worden uitgereikt.

Aan het eind van de cursus voor gevorderden wordt een examen afgenomen onder toezicht van de betrokken Inspecteur of diens gemachtigde. Aan de deelnemers, die het examen met gunstig gevolg afgelegd hebben wordt een door de be-

trokken Inspecteur en door het hoofd van de cursus ondertekend diploma uitgereikt.

Aan belanghebbende leerkrachten en afdelingsbesturen zenden wij gaarne de volledige rijksvoorschriften en de nodige aanvraagformulieren toe.

Het geheim van de zeeaster

Na een méér dan enthousiaste beschouwing over de geweldige dracht op deze schorreplant in 1965 en een prima opbrengst in 1963 en 1964, zijn imkers uit het hele land naar de zeedijken gereisd en hebben daar hun volken voor de maand september veel drukte voorspeld.

Om globale productiecijfers te noemen : 1963 450 pond, 1964 300 pond, 1965 850 pond van ongeveer 15 honingvolken en 10 vegers.

Gelukkig had ik uitdrukkelijk vermeld, dat mijn ervaring slechts over drie jaren reikte, want het jaar 1966 gaf aanleiding tot het schrijven van een artikelje „Zeeasterdebaele 1966”. De produktie bedroeg 100 pond, terwijl de honing vermoedelijk van rode klaver afkomstig was? 1967 was voor de meeste bezoekers wéér een tegenvaller. Mijn produktie was 250 pond heerlijke klaverhoning?

Eigenaardig was vooral, dat een imker, die op ong. 2 km rechts van mij stond met zwakke volken goed tevreden was. Eén op 2 km links van mij met veel zeeaster slingerde niets. Verderop vertrokken sommige pessimisten reeds half september naar hun woonplaats. Het weer was echter uitzonderlijk zacht (klaverdracht?) Verder Zeeland in werd in 1967 evenals in 1966 flink geslingerd.

Over al deze jaren van 1963 tot heden is me opgevallen, dat de volken zéér actief waren en zich onttrokken alsof het voorjaar was. Van nosema was geen spoor te bekennen. (behalve één 8-raams kast). Anderen delen deze mening echter niet en schrokken van de achteruitgang. Toch heb ik eerlijk niet de beste plaats voor mezelf gehouden.

Wie kan hier nog een touw aan vastknopen? Geconstateerd werd, dat 1963, 1964 en 1965 een vrij ongunstige septembermaand hadden. Ondanks dat een goede opbrengst op alle standen.

De septembermaanden in 1966 en 1967 waren vooral in de tweede helft abnormaal warm. Op dagen met hoge temperaturen vlogen de bijen landwaarts. Op koelere dagen bevlogen ze de schorren. In de omgeving lagen vrij veel percelen met witte klaver voor groenbemesting.

Heeft deze witte klaver voor mij redding gebracht? Mocht iemand een zinnig woord hierover kunnen schrijven, dan houden we ons aanbevolen. We zouden graag het geheim van de Zeeaster oplossen.

Pam.

Terugblik

op tentoonstelling te Oosterbeek „van de bijen en de bloemen . . .“

De organisatoren hadden niet durven dromen dat de tentoonstelling „van de Bijen en de Bloemen . . .“ in het gemeentehuis te Oosterbeek, in vijf dagen tijds door een kleine tweeduizend (2000) mensen werd bezocht.

Dit is voor een dorp met een grootte als Oosterbeek een bijzonder verheugend resultaat. De verschillende stands trokken veel belangstelling van het publiek, vooral ook de voorlichting over Nederlandse honing.

Speciaal de schooljeugd was sterk vertegenwoordigd en dat was verheugend, want deze jongens en meisjes zijn degenen, die in de wereld van morgen in ons overbevolkte en verindustrialiseerde landje een zinvol bestaan zullen moeten opbouwen.

Voor hen is het bijzonder nodig, dat zij straks in staat zullen zijn om de nog toenemende vrije tijd op goede wijze te vullen. Dat kan op talloze manieren, maar het moet onder hun aandacht gebracht worden. De Oosterbeekse bijenhouders hebben één van die zinvolle vrijetijdsbestedingen laten zien. Wellicht is dit succes de stoot voor andere afdelingen om ook eens wat over onze mooie hobby te exposeren.

WIST U:

dat wij U ALLEEN het allerbeste materiaal voor de bijenteelt leveren wat er is te krijgen?

dat de prijzen bij ons beslist lager zijn dan elders? Zelfs zonder kortingen.

dat onze bijenwoningen gemaakt worden van de fijnste kwaliteiten hout door *vakmensen* op onze moderne machines en voor de laagste prijzen?

dat wij U de broedramen met spleet kunnen leveren voor f 0,33 per stuk?

dat wij U de schroefpotten met metalen deksel uit-voorraad kunnen blijven leveren. dat wij op afdelings-bestellingen ondanks de toch al lagere prijzen nog een flinke korting geven.

dat wij U de fijnste kwaliteiten honing kunnen leveren. Ook de fijnste kwaliteit heidehoning kunnen wij U leveren.

Vraagt onze prijslijst van materialen en honing even aan. De prijzen bij ons vallen U altijd mee. Bestel Uw materialen en honing bij het grootste en meest gesorteerd imkersbedrijf in Nederland, die ook Uw belangen vooropstelt.

Beleefd aanbevelend:

BIJENSTAND

H. T. van Dam & Zn., Jubbega (Friesland)

Telefoon 05165-382.

Korte berichten

NIEUWS UIT UTRECHT.

De groep Utrecht der Ver. tot Bevordering der Bijenteelt houdt op 9 december a.s. in Bunnik haar Prov. Imkermiddag, aanvang n.m. 1.30 uur in Herv. Centrum aan de Stationsweg (t.o. R.K. Kerk).

Programma: Honingtentoonstelling en keuring, verder opvoering van het 2e deel van IMKERPRAAT. Iedereen ook buiten de prov. Utrecht is welkom.

Cursussen.

Bij voldoende deelname gaan in 't Sticht diverse cursussen draaien, en wel in:

BUNNIK — Een Ontwikkelingscursus Bijenteelt, aanvang januari 1968. Een Beginnerscursus BIJENTEELT, aanvang februari 1968. Een Cursus Teelt van KLEIN

FRUIT. Aanmelden Adm. afd. Bunnik-Houten, Achterdijk 22, Bunnik. Telefoon 03405-1305.

ZEIST — Een beginnerscursus BIJENTEELT, aanvang februari 1968. Aanmelden bij Mevrouw C. Dijk-Oosten, Regentesselaan 13, Zeist.

DRIEBERGEN — Een CURSUS in KORFVLECHTEN, aanvang december-januari a.s. Aanmelden bij dhr. P. J. Beens, Vollenhovenpark 21, Driebergen.

FILMAVOND IN HEERLEN.

De Heer J. M. A. van Os komt met bijen- en natuurfilms in café je Coq d'Or, Emmaplein 2, Heerlen op 10 januari 1968 om 19.45 uur.

Alle belangstellenden welkom, entree gratis, consumptie verplicht.

WINTERPROGRAMMA APELDOORN.

De afdeling Apeldoorn heeft het tweede gedeelte van haar winterprogramma nu vastgesteld: 25 januari dia-avond; 15 februari lezing met dia's door de heer Vogel en 15 maart praatavond ter voorbereiding op het aanstaande seizoen.

AFDELING HOORN.

Bij de opening van de jaarwisseling op 18 november begroette voorzitter H. Boelis in het bijzonder het 90-jarige erelid de heer P. Koppes en het hoofdbestuurslid de heer O. de Vries. In plaats van de heer J. Ekkerman, die om gezondheidsredenen niet herkiesbaar was, werd als bestuurslid gekozen de heer H. Konijn te Abbekerk. Herkozen werd de heer J. C. Water, secretaris-penningmeester. Het ledental der afdeling beweegt zich in stijgende lijn.

Het hoofdbestuurslid de heer de Vries spelde onze voorzitter, de heer H. Boelis de eremedaile der vereniging op de borst na in een toespraak diens verdiensten voor bijenteelt en vereniging te hebben gemenoreerd.

Vice-voorzitter Joh. Veerman hooft de jubilerende voorzitter namens de leden een polshorloge aan en de 90-jarige heer Koppes sprak de jubilaris op de meest vriendschappelijke wijze toe. Door de huldiging van de heer Boelis kreeg deze vergadering een feestelijk karakter.

AMBROSIUSAVOND TE HEESCH N.Br.

Op dinsdag 12 december om half acht organiseert de Afdeling Heesch een Ambrosiusavond in de zaal van A. van de Heyden, Burg. Woltersstraat bij Nolden Bekker.

We rekenen op een grote opkomst, want het zal er gezellig naar toe gaan. Br. Leo v. Helvert.

IN MEMORIAM

Op dinsdag 26 september is onze voorzitter de heer

H. J. LOONEN

na een langdurige zieke overleden. Wij verliezen in hem een zeer goede voorzitter en een groot bijenvriend.

Zijn prettige omgang zal steeds in onze herinnering blijven voortleven.

AFD. DELDEN.

Tot ons diepe leedwezen is op 29 september 1967 op 85 jaar overleden ons lid de heer

GERRIT JAN LEERINK

Gedurende vele jaren heeft de Heer Leerink zich voor de vereniging verdienstelijk gemaakt. Met name als Voorzitter van de afdeling Deventer en als Depothouder te Apeldoorn.

Wij verliezen in hem een zeer goed imker, hulpvaardig als hij altijd was en een goed vriend, die veel voor een ander over had.

Velen zullen hem gekend hebben van de Imkersdagen, waar hij bijna nimmer ontbrak. Wij zullen aan hem steeds de prettigste herinnering blijven bewaren.

Hij ruste in vrede!

De Afd. Apeldoorn.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50, elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 873335 t.n.v. Drukkerij Maastricht en Verhoeven te Arnhem, met vermelding „Speurbijtjes“. Inzendtermijn: vóór de 10e van de maand. Opgegeven „Speurbijtjes“ waarvan de betaling nog niet is ontvangen, zullen niet worden geplaatst.

AANGEBODEN: pure klaverhoning (wit) à f 2,— per kg. Klaverhoning wat geel van kleur f 1,80 per kg. DE BIJENKORF-EEMNES. Telefoon 02153-6704.

AANGEBODEN: Lindehoning, prachtig-mooie-kwaliteitshoning à f 2,— per kg. DE BIJENKORF-EEMNES. Telefoon 02153-6704.

AANGEBODEN: Heide-honing-(slinger) f 4,— per kg. Heidepershoning f 3,50 per kg. DE BIJENKORF-EEMNES. Telefoon 02153-6704.

EXTRA-AANBIEDING: Zomerhoning. Prima van smaak à f 1,60 per kg. DE BIJENKORF-EEMNES. Telefoon 02153-6704.

AANGEBODEN: Acacia-honing voor fijnproevers. Prachtig blank van kleur. f 2,75 per kg. DE BIJENKORF-EEMNES. Telefoon 02153-6704.

TER KENNISMAKING: Boekweithoning alleen gedurende de maand december. Tegen de extra lage prijs van f 1,45 per kg. DE BIJENKORF-EEMNES. Telefoon 02153-6704.

NECTAPOL-NOSEMAK-FONDANT. In kg-verpakking à f 4,— per kg. Het juiste middel om uw bijen in prima konditie te houden.

DE BIJENKORF-EEMNES. Telefoon 02153-6704.

HONING MET EERSTE PRIJZEN BEKROOND. U koopt dus bij ons de allerbeste kwaliteit: Klaverhoning f 1,85,

Fruithoning f 2,05; Lindehoning f 2,—; Bloemenhoning f 2,10; Heidehoning f 4,00 per kg. Minimumafname 25 kg. Honingbusjes voor 5 pond à 80 cent. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, telefoon 03462-1303. Van ouds bekend. Verzending ook naar België en Duitsland mogelijk.

Bijenpark Brulleman Breukelen sinds 1896. Met ons zaken doen betekent putten uit een 70-jarige ervaring.

TE KOOP: Alles wat voor en bij een bij nodig is. Simplex-kasten, enkel- en dubbelwandig; spaarkasten en V.S.-kasten, alles in prima staat, met ramen en rooster, uitgebroed- en honingramen, ramen, bijenkappen, slingers, observatiekasten, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a. Telefoon 03462-1303. Van ouds bekend.

GEVRAAGD: Bijenvolken in kasten en korven, worden tegen contante betaling aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen. Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

GEVRAAGD: Een honingslinger. Bijenpark Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

TE KOOP: Prima spaarkasten, geheel compleet met ramen, roosters en voerbakken. Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

TE KOOP: Prima Bijenvolken op zes ramen, in Simplex kasten en korven. Alles onder volle garantie. Het van ouds bekende adres: Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a. Telefoon 03462-1303.

Wij verkopen NECTAPOL met noseack. Dit is stuifmeel in fondantvorm. Heilzaam voor uw bijen. Kan zo boven op de ramen gelegd worden. Goed houdbaar. Kilogramverpakking à f 4,50. Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

GEVRAAGD: Oude en recente bijenliteratuur voor het opbouwen van een bijenteeltliteratuurbibliotheek voor studie-doelinden. Brieven aan de heer A. P. Posthumus, „Privé laboratorium voor Bijenonderzoek“, Schulweg no. 216, Rotterdam-23 (Holland).

Abonneer u nu voor 1968 op BIJENNIEUWS, uitgave afd. BUNNIK-HOUTEN. Slechts f 2,50 per jaar. November-december-nummer gratis. Postgiro 193060 t.n.v. Adm. Afd. Bunnik, Achterdijk 22, Bunnik.

GEVRAAGD: een in goede staat verkerende Honingslinger. A. BEERNINK, Dorresteinweg 76, Soest. Tel. 02155-6926.